

ŠPIRO MARASOVIĆ, *Demos ante portas. Crkva u Hrvatskoj pred demokratskim izazovima*, Crkva u svijetu, Split 2002.

Knjiga "*Demos ante portas*" autora dr. fra Špira Marasovića, čitateljskoj publici znana kao veoma plodna i oštroumna pisca s područja socijalnoga nauka Crkve i crkveno-društvenih zbivanja kod nas u Hrvatskoj, zapravo je skup njegovih novijih znanstvenih radova objavljenih u teološkim časopisima zadnjih godina prošlog desetljeća, s izuzetkom pete rasprave u I. dijelu "Socijalna dimenzija otkupljenja", na što sam pisac upozorava u uvodu.

Knjiga se sastoji od 11 rasprava podijeljenih u dva dijela: I. dio nosi naslov "Osoba i društvo", a II. dio "Božji narod u vlasti naroda". Uvod u oba dijela je zajednički, a prethodi mu predgovor poznatog teologa mons. dr. Đure Hranića. Općeg zaključka nema jer iza svake rasprave slijedi zaključak preveden i na engleski jezik. Na kraju slijede časopisi i knjige u kojima su već bili objavljeni radovi, popis kratica, kazalo imena i opće kazalo. Knjiga broji 344 stranice.

Pod izazovnim naslovom "*Demos ante portas*" (Narod pred vratima), autor u prvom dijelu promišlja o osobi i društvu, o čovjekovim odnosima prema prirodi i društvu, o slobodi i odgovornosti, pogotovo o vrednotama i moralnoj i

političkoj čovjekovoj odgovornosti, o politici i dijalogu, o osobnoj, grupnoj i društvenoj toleranciji, kao i o socijalnoj dimenziji otkupljenja, pod vidovima diskontinuiteta, duhovne i materijalne solidarnosti, gdje se otkriva kao vrsni sociolog katoličke provenijencije, ali i kao znanstvenik čijem pogledu ne promiču i općesocijalna pitanja koja se pojavljuju u našem društvu. Dakle, riječ je odnosima osobe i društva gdje autor želi suzbiti opasnost građanskog individualizma. Drugi dio rukopisa posvećen je Crkvi koja se našla u demokraciji i koja se u demokratskom hrvatskom društvu mora pozicionirati. Kao takva, Crkva ima svoja očekivanja u demokratskom svijetu, ali i svoju trajnu zadaću naviještanja i svjedočenja istine evanđelja. U svom djelovanju Crkva se mora suočiti s građanskim i pluralističkim društvenim životom u kojemu mediji imaju značajnu ulogu. Stoga i ona mora biti medijski prisutna, treba medijski govoriti i razgovarati, ali tako da iznosi istinu Evanđelja, ali i misterije svoje vjerske poruke. Njezino karitativno djelovanje je i provjera njezine solidarnosti, tj. karitativnog siromaštva i ljubavi prema čovjeku. Posljednja rasprava je posvećena redovništvu u 21. u Crkvi budući su redovnici u našoj povijesti odigrali značajnu ulogu. Dakle, riječ je o Crkvi u Hrvatskoj, o njezinom položaju i djelovanju, s polazišta

društvenosti i uklopljenosti u hrvatsko građansko društvo. Crkva se mora okrenuti čovjeku pojedincu, njega odgajati i u njemu poticati rast u vjeri i cjelokupnom kršćanskom moralu.

Pri cjelovitom pogledu na knjigu, moglo bi se reći da ona udovoljava svom osnovnom cilju: ukazati na probleme i izazove djelovanja Crkve u demokratskom društvu, gdje sama Crkva mora postati svjesna svoje odgovornosti za sve ono što se zbiva na društvenoj i na državnoj razini, ali tako da nikada ne zaboravi svoje iskonsko poslanje navjestiteljice Evandjelja. Hrvatski čovjek poslije demokratskih promjena u Hrvatskoj nije više «puki pripadnik određenog mjesta ili pokrajine, odnosno puki pripadnik hrvatskog naroda», već on postaje i aktivni «građanin», odgovorna osoba, koja svoja prava i dužnosti svjesno živi i ostvaruje. Takav građanin se mora stručno i moralno formirati, a formaciju mu treba davati, što je i svojevrsni poziv Crkve, kako sama demokracija ne bi postala «stroj s unutaršnjim sagorijevanjem». Za to svoje djelovanje Crkva ima svoj socijalni nauk čije elemente počinje javno iznositi: dostojanstvo ljudske osobe (kršćanski personalizam), načelo općeg dobra, načelo solidarnosti i supsidijarnosti. Prema tim teoretskim načelima Crkva iznosi svoje viđenje obitelji, društvenog stanja, znanosti i kulture, gospodarstva, političkog djelovanja, kako unutarnjeg tako i vanjskog, prema njima ocjenjuje ekološki problem, zdravstvo i sve drugo. No, Crkva ima i još jedno svoje načelo bez

kojega se njezino djelovanje ne može ispravno razumjeti, a to je da ona uvijek gleda na stvarnost iz teološke perspektive, tj. «u svjetlu Evandjelja». Time ona, zapravo, želi «evangelizaciju društvene stvarnosti» a nikako politizaciju.

Na tom poslu evangelizacije, Crkva najprije mora sama dobro upoznati svoj socijalni nauk, njegove dokumente, da se njima prilagodi i da ih sama usvoji. Nije to zadaća samo za njezino vodstvo, biskupe i svećenike, već i za sve katolike koji kao kršćani i građani svojim životom i praksom potvrđuju svoju pripadnost i Crkvi i društvu.

Po prvi put u svojoj povijesti i Crkva i narod žive i djeluju u demokraciji. Demokracija se temelji na *demosu* (narodu) iz kojega proizlazi politički legitimitet i na čemu se temelji društveni ustroj. Dok taj stav usvaja, Crkva nikada ne zaboravlja da «ljudska osoba» korespondira «čovjeku građaninu» i da je osoba temelj društva. Kao takva osoba je nepovrediva i ona ima svoja neotuđiva prava. Građanskom demokratskom individualizmu, Crkva stalno suprotstavlja kršćanski personalizam koji se opet sjedinjuju u «čovjeku građaninu».

Zbog određenih socijalnih tema, koje je autor prigodno obrađivao i objavljivao, dakle podliježu sudu trenutka vremena svoga nastanka, knjiga mora dobiti kvalifikaciju sveobuhvatnosti. Daka-ko, ima još čitavi niz pitanja koja ostaju za obradu, ali ponuđene teme dodiruju sve naše crkvene i društvene

probleme. Riječ je o širokom spektru društvenih i moralnih tema koje su veoma dobro obrađene: život s prirodom i ljudski život, sloboda i odgovornost, dijalog i politika, granice tolerancije, socijalna dimenzija otkupljenja, što nam se čini i najbolje obrađenom temom, Crkva u procesu demokratskih promjena, pozicioniranje Crkve u Hrvatskoj, demokratska očekivanja od Crkve u Hrvatskoj, evangelizacija i mediji, karitas i redovništvo za 21. stoljeće. "Demos ante portas" je izazovan naslov koji se čini opravdanim jer obuhvaća i ujedinjuje sve teme budući da "narod Božji" želi biti u vlasti "naroda".

Autor autoritativno ulazi u sva pitanja, uvijek argumentirano i jasno, iznosi stavove, probleme i izazove i Crkve i društva. Njegova nas oštra zapažanja uvode u novu problematiku koja se pojavila u novim društvenim i političkim pitanjima, posebice iz kršćanskog kuta gledanja i kršćanskog djelovanja. Etička prosudba je pouzdana i logična, vidi se da je autor vrsni katolički sociolog, ali i moralni teolog koji dobro uočava, razlučuje i vrednuje.

Autorov jezik je bogat izričajem, gotovo briljantan, ali ima i nekih tuđica koje bi se možda dale i hrvatski izraziti..

Na kraju treba naglasiti da ova knjiga bez sumnje predstavlja korisno i izazovno štivo na hrvatskom socioliterarnom području, ne samo katolicima već svim ljudima koje zanimaju društvene i crkvene teme.

Doc. dr. sc. fra Luka Tomašević

Fra JURE J. ŠIMUNOVIĆ,
Kako živjeti kršćanski?
Razmišljanja o kršćanskom životu, izd. "Marija", Split, 2002.

Završne godine 20. stoljeća potakle su kršćanske pisce da ponovno aktualiziraju vjeru u Presveto Trojstvo i pokušaju trasirati smjernice provođenja vjere u život. Ova je knjiga zbir razmišljanja o kršćanskom življenju po namisli i nadahnuću Presvetoga Trojstva objavljivanih kroz tri završne godine 20. stoljeća u listu "Marija".

Knjiga je razdijeljena u četiri tematske cjeline: Bog Stvoritelj, Bog Otkupitelj, Bog Posvetitelj, Marija. Na početku je stavljen kratak uvod koji predstavlja glavne značajke pojedine cjeline. Autor obrađuje pojedine teme kao teolog koji prvenstveno ima pred očima nedokučivo Božje otajstvo ljudima objavljeno po Božjem djelovanju prema čovjeku i ostalim stvorenjima. Zbog toga se pisac ne zadržava na apstraktnim razlaganjima nego stalno stavlja u središte pozornosti konkretnog čovjeka koji je najčešće "zadovoljan s malim" ali mora "biti pozoran ... slobodan... krenuti ponovno". Takvom je čovjeku uzor Krist poslušan Ocu koji se daruje i svijetli svima, takvom je čovjeku Duh poučitelj i razveselitelj a Marija uzor izvršavanja onoga što Isus traži.

Knjiga je prikladna za osobno razmišljanje i ukusan poklon prijateljima.